

Gemeente Westerveld, 7 november 2024

Aan: mevrouw F Wiersma, minister LVVN
CC: Kamerleden commissie LVVN

Geachte mevrouw Wiersma,

De regels voor de toelating van bestrijdingsmiddelen volgen uit de Verordening (EG) 1107/2009. Zij beogen een hoog niveau van de bescherming van mens, dier en milieu. Een bestrijdingsmiddel mag geen onmiddellijk of uitgesteld schadelijk effect op mensen en dieren hebben en geen onaanvaardbare effecten op het milieu. Dat impliceert de toepassing van het voorzorgsbeginsel bij onzekerheid hierover. Het toetsingskader voor het gebruik van de middelen zijn mede de Kaderrichtlijn Water (KDW) en de Habitatrichtlijn.

De systematiek van toelating van middelen blijkt meer en meer onvolkomenheden te bevatten, zowel op Europees als op nationaal niveau. Lange tijd werd de toelating van het Ctgb als maatgevend beschouwd. Betere kennis heeft geleid tot twijfel hieraan. Gesignaleerde hiaten in de toelatingsprocedure, ontbreken van kennis over de verspreiding van bestrijdingsmiddelen en de effecten van de cocktails liggen hieraan ten grondslag.

Verspreiding

Uit metingen van Meten=Weten en andere organisaties (RIVM,WUR) blijkt dat bestrijdingsmiddelen zich verspreiden tot op kilometers afstand van de velden waar ze zijn gebruikt. Ze worden aangetroffen in woningen, babyluiers, tuinen en natuurgebieden. In slaapkamers werden bij recent onderzoek 137 pesticiden aangetroffen.¹ In Natura 2000-gebieden zijn 50 middelen gevonden.²

Uit luchtmetingen blijkt dat tientallen bestrijdingsmiddelen zich permanent als een soort van nevel in de lucht bevinden.³ Het zelfde geldt voor oppervlakte- en grondwater.⁴ Bestrijdingsmiddelen komen dus op plaatsen waar ze niet horen. De hoofdoorzaken van de verspreiding zijn verdamping, verwaaiing, uit-en afspoeling. Drift speelt slechts een ondergeschikte rol. Het is een hardnekkige misverstand dat technische regelgeving omtrent spuitdoppen en boomhoogte het probleem van de verspreiding zou oplossen.

Effecten

Omwonenden, oppervlaktewater en omliggende natuurgebieden worden blootgesteld aan een onbekende cocktail van bestrijdingsmiddelen. Het verband tussen blootstelling en ziekten worden, ook door RIVM, als plausibel gezien.⁵ In Frankrijk word dit verband bewezen geacht, met name ten

¹ https://sos-slaapkamer.nu/wp-content/uploads/2024/10/Eindrapport_SOS-Slaapkamer-1.pdf

² <https://metenweten.nl/wp-content/uploads/2022/12/2022-Onderzoek-verspreiding-bestrijdingsmiddelen-2.pdf>

³ <https://metenweten.nl/wp-content/uploads/2024/08/Verslag-Onderzoeksproject-Schone-Sier-Online.pdf>

⁴ <https://onzedrentscheaa.nl/wp-content/uploads/2022/07/Eindrapport-UPDA-2022.pdf>

⁵ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2021-0153.pdf>

opzichte van Parkinson.⁶ In natuurgebieden is sprake van 80-90 % achteruitgang van insecten.⁷ Effecten van cocktails blijken vele malen groter dan van enkelvoudige stoffen.⁸

Sociale onrust

Doordat de effecten meetbaar en bekend worden is de sociale onrust rond het gebruik van bestrijdingsmiddelen groeiend. Het vertrouwen in overheden staat onder druk. Dit valt af te leiden uit het toenemend aantal rechtszaken rond dit thema. Rechtbanken in buitenland en binnenland hebben ingegrepen. Zowel de bestuursrechter⁹ als de civiele rechter¹⁰ en het Europees Hof van Justitie¹¹ hebben vastgesteld dat de toelatingsprocedure van het Ctgb niet de vereiste veiligheid geeft.

In civiele rechtszaken, waaronder het gerechtshof, is de toelating door het Ctgb als onvoldoende gezien en het risico voor omwonenden te hoog. Al meermalen is hierdoor een geheel of gedeeltelijk verbod op gebruik van bestrijdingsmiddelen gevolgd.

Ten aanzien van de natuur hebben rechters bepaald dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen die de natuur kunnen treffen vooraf aan een passende beoordeling conform de Habitatrichtlijn moeten worden onderworpen. Met de huidige wetenschappelijke kennis is een passende beoordeling zoals vereist voor Natura 2000-gebieden niet te maken, zodat geen toestemming (vergunning) voor gebruik kan worden verleend.

Vluchtige stoffen

Het is nodig de toelating van stoffen die zich verplaatsen tot buiten de akker onmiddellijk in te trekken. Inmiddels is redelijk bekend welke middelen daartoe behoren. Pas als er voldoende kennis is inzake de eigenschappen van de stoffen, de toxische werking van cocktails en de effecten van die cocktails op mens, dier en het milieu, kunnen sommige stoffen weer toegelaten worden.

Tot er duidelijkheid is, dient het voorzorgsbeginsel leidend te zijn.

Openheid

M=W dringt aan openbaarheid van het gebruik van bestrijdingsmiddelen door een gebruiker. Ook bij de overheden is onbekend welke bestrijdingsmiddelen waar en in welke hoeveelheden worden toegepast. Overheden dienen dit om beleidsredenen te weten. Omwonenden en natuurorganisaties hebben recht om te weten welke middelen waar en wanneer worden toegepast zoals vastgelegd in het verdrag van Aarhus.¹²

⁶ <https://www.boerenlandvogels.nl/content/frankrijk-erkent-parkinson-als-beroepsziekte-voor-akkerbouwers>
<https://www.letselschade.nu/arbeid-werkgeversaansprakelijkheid/neuroloog-over-relatie-tussen-pesticiden-en-parkinson-in-frankrijk-is-parkinson-ee-erkende-beroepsziekte-onder-wijnboeren/>

⁷ https://www.wur.nl/upload_mm/4/6/d/e067cf64-3fc9-41cb-8558-8a26c8a0459d_rapport-achteruitgang-insectenpopulaties-in-nederland-trends-oorzaken-en-kennislacunes.pdf
<https://www.eis-nederland.nl/Portals/4/pdfs/wetenschappelijk%20rapport%20insectensterfte%20ENG.pdf?ver=2018-05-14-112015-637×tampt=1526289626706&ver=2018-05-14-112015-637×tampt=1526289626706>

⁸ <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2024/10/update-bestrijdingsmiddelenatlas-cocktail-van-stoffen-in-oppervlaktewater-blijkt-giftiger-dan-elke-stof-apart>

⁹ zaak Milieudefensie Holtingerveld, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBNNE:2021:2483>
zaak M=W Boijl, <https://www.uitspraken.nl/uitspraak/rechtbank-noord-nederland/bestuursrecht/omgevingsrecht/eerste-aanleg-enkelvoudig/ecli-nl-rbne-2024-4141>

¹⁰ zaak bekend als Boterveen, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBNNE:2023:2333>,
uitspraak gerechtshof inzake Boterveen <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:GHARL:2023:6083>

zaak bekend als Sevoma, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBLIM:2024:2330>

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=ecli:ECLI:EU:C:2024:356>

ECLI:EU:C:2024:350

¹² <https://iplo.nl/regelgeving/wet-milieubeheer/milieu-informatie-inspraak-rechtstoegang/verdrag-aarhus/>

Noodmaatregelen

Wanneer blijkt dat een bestrijdingsmiddel niet voldoet aan de wet- en regelgeving, met name het voorzorgsbeginsel, kan de toelating als noodmaatregel worden ingetrokken. Het Hof van Justitie van de Europese unie noemt expliciet noodmaatregelen als verplichting en ziet dit niet als in strijd met het rechtszekerheidsbeginsel.¹³

Het is nodig de toelating van stoffen die zich verplaatsen tot ver buiten de akker onmiddellijk in te trekken. Pas als er voldoende kennis is inzake de eigenschappen van de stoffen, de toxische werking van cocktails en de effecten van die cocktails op mens, dier en het milieu, kunnen sommige stoffen weer toegelaten worden.

Tot er duidelijkheid is, dient het voorzorgsbeginsel leidend te zijn.

Conclusie

De rechtspraak biedt nu voor zowel omwonenden als natuurorganisaties vele mogelijkheden om telers te beletten om bestrijdingsmiddelen te gebruiken. Hiervan zal ongetwijfeld gebruik worden gemaakt. De rechter kan niet anders dan de wettelijke regels toepassen. Het begrip voor dat de overheden die zich niet aan hun wettelijke plichten houden is tanende.

We vragen u om te erkennen dat de vluchtige stoffen een groot probleem zijn.

We zijn van harte bereid om samen met Ngo's en wetenschappers deze lijst van vluchtige stoffen samen te stellen.

Wij vragen u om de onzekerheid omtrent het spuiten met cocktails serieus te nemen en uit voorzorg passende maatregelen te treffen.

Met vriendelijke groet,
Bestuur Meten=Weten

Guido Nijland
bestuurslid

¹³ ECLI:EU:C:2024:356
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=ecli:ECLI:EU:C:2024:356>